

Director: Josep Callol i Duran.

Subdirector: Oriol Puig i Tomàs (Local i Digital). Caps de redacció: Alfons Petit (Dominical i Opinió), Jordi Roura (Cultura i Esports).

Seccions: Laura Fanals (Política), David Céspedes (Suplements).

Conseller delegat: Jordi Molet. Direcció comercial: Anna López. Imprimeix: Impressions Intercomarcals SA. Distribució: GLV, S.L. 972 40 06 30. Dipòsit legal GE-2-1958. Any XLIV

FUNDAT EL 1889

© Diari de Girona, SA. Girona. Tots els drets reservats.

DdG

Opinió

L'orgue de la Catedral, una obra d'enginyeria gironina

Jordi Fabrellas Payret

DEGÀ DEL COL·LEGI D'ENGINYERS GRADUATS I ENGINYERS TÈCNICS INDUSTRIALS DE GIRONA. ENGINYERSGI

Quan entres a la Catedral, a primera vista, sorprèn l'estructura de fusta que alberga l'orgue i que envaeix l'espai central i impedeix contemplar la nau gòtica en tot el seu esplendor i magnificència, que amb els seus 22,98 metres és la més ampla del món en aquest estil i alhora de qualsevol altre, llevat de la basílica del Vaticà, que fa 25 metres d'amplada.

L'actual orgue de la Catedral es comença a construir l'any 1941 i és el primer que es reconstrueix de les catedrals catalanes després de la Guerra Civil. L'any 1943 es dona per conclosa l'obra, a falta d'uns petits detalls a causa del retard d'arribada de material des d'Alemanya, per efecte de la Segona Guerra Mundial. És a dir, fa poc més de 75 anys, en plena postguerra, es va fer la substitu-

ció de l'anterior, que va ser desmuntat i emmagatzemat per tal d'evitar-ne la destrucció durant la Guerra Civil. És un instrument de qualitat, obra dels orgueners gironins Aragonès, una família de les comptades d'aquella època dedicada a l'ofici als territoris de parla catalana, i que va ser dirigida per **Salvador Aragonès** i **Ardiaca** i el taller de fusteria i escultura de **Serafi Sureda i Corominas**, que va fer la caixa; la canonada d'estany és obra d'un taller català, el del barceloní **Antoni Estadella**. El varen fer seguint els consells i propostes dels músics **Francesc Civil** i mossèn **Francesc Geli**, ambdós també gironins. La vinculació gironina de l'orgue de Santa Maria queda pal·lesa en l'obra, escrita amb les tecles de l'instrument, del mestre Civil, que fou el seu organista durant molts anys.

Està situat al mateix lloc que l'orgue que es va desmuntar. El seu disseny i construcció, diuen els entesos, obeeixen l'estil romàntic proposat per l'orguener francès d'ascendència catalana **Aristides Cavallé-Coll**, que, a diferència de l'anterior -d'estil barroc-, on la majoria de tubs eren a l'exterior i ben visibles, en aquest són construïts dins d'una caixa, amb unes finestres que per mitjà d'un sistema d'obertures movibles permeten modular a voluntat de l'interpret el volum del so projectat a l'exterior.

El que trobem a l'interior de la caixa és una veritable obra d'enginyeria. «Té la particularitat que la caixa expressiva afecta tots els teclats i el recitatiu compta amb una segona caixa expressiva (doble expressió). Com que tots els cossos sonors són dins la caixa expressiva principal, l'orgue no té tubs a la façana, encara que té l'espai per col·locar-hi dotze tubs sords (canonges). Es tracta d'un orgue de tres teclats de cinquanta-sis notes i pedal de trenta notes. La distribució dels teclats és la següent: 1r teclat Gran Orgue de 16 peus amb tretze registres o jocs. 2n teclat positiu de 16 peus amb onze registres. 3r teclat recitatiu de 8 peus amb vuit registres i doble expressió. Pedal de 32 peus amb set registres, la majoria efectius: és a dir, utilitzen tubs d'altres registres d'altres teclats de l'orgue. Consta de trenta-un jocs reals i trenta-nou efectius (la Gran Corneta de V aprofita i fa sonar a la vegada tubs d'altres registres així com el pedal). Compta amb setze combinacions prefixades de reunió de teclats, octaves, etc. Com que les ventalloles (vàlvules) que donen pas a l'aire als tubs són prou més voluminoses que les dels orgues clàssics, compta amb dues màquines Barker en el primer i segon teclat, la força de l'organista obre una ventallola que fa que la força de l'aire accioni la resta del mecanisme de l'orgue, evitant així un esforç major de l'organista per accionar les vàlvules».

Tot i que per la seva aparença pugui semblar acabat, no és així. L'instrument musical, en si, està complet, però li manquen els canons o tubs exteriors, que són fonamentals per identificar-lo com el que és, un orgue. Eren temps de postguerra, de penúries econòmiques i, per tant, a manca de recursos, aquests tubs exteriors, que per les característiques de l'instrument només poden tenir una funció d'identitat o decorativa o estètica, van quedar pendants d'executar. Han passat més de tres quarts de segle, i encara avui no disposa d'aquests elements, decisius per a la seva identificació com a orgue.

Pocs gironins saben que és un dels orgues romàntic-simfònic més importants de Catalunya i el més gran del territori gironí, i que la raó de la seva ubicació té a veure amb la millor sonorització. A la part de davant hi havia un gran cor amb els seus bancs, amb la cadira episcopal, on avui hi ha els bancs pels feligresos, ja que en aquella època les misses es feien a les esglésies parroquials i no a la catedral.

L'orgue de la Catedral és una obra gironina, patrimoni dels gironins, una obra d'enginyeria amagada a l'interior d'una caixa de fusta singular, al qual per millorar la imatge i identificació li manquen els tubs exteriors, que el mostrarien com un orgue. La majoria dels visitants són aliens a la grandiositat del que amaga i del que representa, i tampoc ajuda per entendre el conjunt que no s'hi conservi el cor, que arribava, segons les fotografies de principis del segle passat, fins prop de l'altar.

Gironins, cal preservar i donar a conèixer el nostre patrimoni cultural, incloent l'arquitectura i l'enginyeria: acabem l'orgue de la Catedral de Girona, aportant el nostre suport a la campanya endegada per l'Ateneu d'Acció Cultural, el Bisbat de Girona i el capítol de la Catedral.

No és estrany que la gent sembli més preocupada per saber fins a quina hora estaran oberts els bars que per les iniciatives culturals. Moltes vegades, el que es donava a conèixer com a programació cultural estava marcat pel nacionalisme més ranci, enfosquant moltes altres propostes. Privilegiant fets com que l'ex-president **Torra** lliurés la pancarta de la seva inhabilitació al Museu d'Història davant de l'oblit d'escriptors als quals es considerava simples botiflers. El que no va aconseguir exterminar l'independentisme, ho va liquidar la covid.

Quan va arribar la pandèmia a Girona i tot Catalunya, es van suspendre la major part de les activitats culturals. Cancel·lacions, tancaments, clausures. I un llarg adeu. Des de llavors, aquell espai, ja

La cultura al buit

Matías Crowder

en els ossos, no ha tornat a recuperar-se. Molta gent té la sensació que l'oferta cultural passa per Barcelona, i que aquí a

Girona arriba a comptagotes. O que, si hi és, ha de portar el condicionament polític. Però és una idea equivocada, causada en major part per la visibilitat que arriba a tenir la capital enfront de la província. A tota la província de Girona succeeixen moltes coses. Exposicions, projectes, presentacions, marcats per tota mena d'idees.

Aquestes iniciatives van costar anys d'esforços, d'organització, d'acords. Els somnis de promotors culturals que, sense importar-los massa els diners, van prioritzar la necessitat de compartir històries, d'expressar alguna cosa. Fins i tot malgrat el nacionalisme imperant. Ara que es reobren espais, les autoritats semblen molt còmodes amb el buit generat en l'oferta cultural. Com si no fes falta. Tot i que si ens ensenyen coses com les

cartes que rebia **Forcadell** a la presó, i que ella mateixa va donar a l'Arxiu Nacional, potser sigui millor així.

Em nego a dir la cultura «de veritat». Diré l'altra cultura per dir que aquesta sobreviu, es regenera, torna, perquè sense cultura ens trobem en un carreró sense sortida. Prova d'ells són les idees que, a pulmó, ho van resistir tot. Des d'aquells que, durant el tancament, compartien els seus llibres amb els veïns de l'escala, o els concerts als balcons.

Ens trobem en una situació especial. Cal tornar a posar en marxa la roda. Hem d'exigir la pluralitat d'idees i que no es deixi que aquest buit generat per la covid es mengi la cultura. Ara mateix està en l'aire, com quan els astronautes entren en òrbita i suren en el buit. Cal donar-li un nou rumb.